

Uudenmaan liitto /Simo Haanpää (valmistelija)

Ympäristöministeriö

VN/16951/2020

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto

Lausun suunnitelmasta alla olevien alaotsikoiden alle

Suunnitelman tavoitteet

1 Suunnitelman tavoitteet – avovastaus

Uudenmaan liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta.

Liitto näkee, että suunnitelma on selkeä ja kattava ja antaa hyvän kuvan taakanjakosektorin tavoitteista osana Suomen ilmastopolitiikkaa. Suunnitelmassa kuvataan hyvin taakanjakosektorin nykytilaa ja päästökehitystä eri sektoreilla. Myös toimenpiteet perusteluineen on tuotu selkeästi esiin.

Uudenmaan liitto linjaa maakuntavaltuuston 14.12.2021 hyväksymässä Uusimaa-ohjelmassa, että Uusimaa on hiilineutraali vuonna 2030. Suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet tukevat tämän tavoitteen saavuttamista, mutta erityisesti liikennesektorilla toimenpiteiden vaikuttavuutta tulisi nostaa, jotta edelläkävijäalueiden ja -kuntien hiilineutraalius olisi mahdollista tällä kiristetyllä aikataululla.

Liikenne

2a Liikenteeseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

2b Liikenne - avovastaus

Liikenteen päästöjen vähentäminen on keskeinen haaste niin Uudenmaan, kuin kansallisenkin hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa. Uudenmaan liitto peräänkuuluttaa vahvoja toimia tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Väistämättömiä toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa tulee huomioida riittävä oikeudenmukaisuuden näkökulma.

KAISUssa nostetaan esiin tarve liikennejärjestelmien tehostamisesta. Uudenmaan liitto on mukana maakunnan liikennejärjestelmien kehittämisessä lakisääteisten alueellisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien kautta. Maakuntaan on juuri laadittu uudet liikennejärjestelmäsuunnitelmat, jotka sisältävät useita toimenpiteitä hiilineutraalisuustavoitteiden saavuttamiseksi ja niitä parhaillaan toteutetaan.

Maakunnan liikennejärjestelmän ytimenä on tehokas ja toimiva runkoliikenteeseen pohjautuva joukkoliikennejärjestelmä. Nykyinen koronatilanne ja kysynnän vaihtelut ovat tuoneet joukkoliikenteen järjestämiseen haasteita. Järjestelmän tukeminen, optimointi ja verkoston tehostaminen uusien älyratkaisuin voisi tuoda joustavuutta tuleviin kysynnän vaihteluihin, myös liityntäliikenteen osalta. Samanaikaisesti autokannan uudistumista ja siihen liittyvän infran toteutusta tulisi myös tukikeinoin nopeuttaa. Uudenmaan liitto pitää tärkeänä edistää ekologisen ja päästöttömän liikenteen yleistymistä erilaisten ratkaisuja kehittävien ja kysyntää lisäävien taloudellisten ohjauskeinojen avulla. Samalla on edistettävä vaihtoehtoisten polttoaineiden ja niiden infrastruktuurin kehittymistä ja käyttöönottoa. Jo lähivuosina on tehostettava sähköautojen latausinfra kehittämistä.

Uudenmaan liitto kannattaa jakeluvuorituksen nostoa biokaasun ja sähköpolttoaineiden käyttöä vastaavalla määrällä. Myös linjaus 100-prosenttisen biopolttoaineen poistamisesta jakeluvuorituksen piiristä on kannatettava ja tukisi edelläkävijäkuntien ilmastotyötä raskaan kaluston ja joukkoliikenteen polttoainevalintojen osalta. Biokaasun ohjaamista ensi sijassa raskaan liikenteen ja työkoneiden polttoaineeksi tulisi selvittää ja tukea.

Maatalous

3a Maataloutteen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

3b Maatalous - avovastaus

Metsityksen osalta Uudenmaan liitto toteaa, että nyt suunnitelman teksti antaa käsityksen, että metsitys olisi vain haitaksi lajistolle ja maisemalle. Tämä kuitenkin vaihtelee alueittain. Lajistoon ja maisemaan kohdistuvat vaikutukset tulee ottaa huomioon metsityskohteiden valinnassa. Hiilinielujen- ja varastojen säilyttämisen ja lisäämisen näkökulmasta olemassa olevien metsäalueiden ottamista muuhun maankäyttöön tulisi hillitä, koskien niin maatalousmaata kuin rakennettua aluettakin.

Biopolttoaineiden osalta tulisi pohtia mahdollisuuksia tukea sellaisten paikallisten tuotannon ekosysteemien syntymistä, jossa biokaasun

tuotannolla voitaisiin vähentää maatalouden muuta ympäristökuormaa, esimerkiksi mainittua pellon raivausta, josta olisi syytä täsmentää onko kyse lannanlevitykseen käytettävästä alasta, jota ei muuten raivattaisi. Yleisesti luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia vaikutuksia on käsitelty hyvin vähän.

Biokaasun hyödyntämisen riskit ja tuotannon mahdolliset pullonkaulat tulisi myös tuoda paremmin esiin. Huomioiden biokaasuautojen yleistymiseen esitetyt varaukset, tulisi tutkia, miten biokaasua voitaisiin ohjata ensi sijassa raskaan kaluston polttoaineeksi.

Toimenpiteiden vaiheistaminen ja vaiheiden mahdollinen kesto tulisi myös arvioida. Esimerkiksi biomassojen käytössä polttoaineina jotkin toimenpiteet voivat olla tarpeen siirtymävaiheessa, mutta biomassolle voi pidemmällä aikavälillä olla muuta välttämättömämpää käyttöä tai ilmastopäästöjen kannalta parempia vaihtoehtoja. Lisäksi niiden tuottamisen ympäristövaikutukset voivat olla osin haitallisia. Myös eri vaiheiden infrastruktuurin luomisen kustannukset ja ympäristövaikutukset tulisi suhteuttaa oletettuun käyttöaikaan ja hyötyyn

Rakennusten erillislämmitys

4a Rakennusten erillislämmitykseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

4b Rakennusten erillislämmitys - avovastaus

-

Työkoneet

5a Työkoneisiin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

5b Työkoneet - avovastaus

-

Jätehuolto

6a Jätehuoltoon suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

6b Jätehuolto - avovastaus

-

F-kaasut

7a F-kaasuihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

7b F-kaasut - avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

8a Teollisuuteen ja muihin päästöihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

8b Teollisuus ja muut päästöt - avovastaus

-

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

9a Kunnille ja alueille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

9b Kunnat ja alueet - avovastaus

Uudenmaan liitto yhtyy suunnitelman näkemykseen, jonka mukaan kunnat ovat avainasemassa hiilineutraalisuustyössä. Yhdymme myös näkemykseen, että maakuntatason toimijoilla on tärkeä rooli kansallisen ilmastopolitiikan alueellisessa toimeenpanossa, alueellisten ratkaisujen kehittämisessä ja alueen kaikkien erikokoisten kuntien ilmastotyön tukemisessa. Maakunnat kokevat ilmastotyön merkityksellisenä ja se kytkeytyykin tiiviisti luontevaksi osaksi maakuntaliittojen kehittämistyötä. Maakuntien näkökulmasta liitoilla voisikin olla ilmastotyössä nykyistä operatiivisempi ja aktiivisempi rooli. Liiton lakisäätteiset toiminnot, kuten maakuntakaavoitus, liikennejärjestelmätyö ja aluekehitys, kytkeytyvät ilmastotyön ytimeen. Tämän lisäksi maakuntaliitoilla on aitiopaikka nähdä ilmastotyön koko kuva alueellaan ja ohjata sitä tunnistaen seudulliset vahvuudet ja mahdollisuudet sekä edistää hillintätyötä tukevaa yhteistyön edistämistä.

Maakunnan liittojen ilmastotyön resursointi tukee suoraan myös alueen kuntien ilmastotyötä. Liittojen alueella on useita pieniä ja keskisuuria kuntia, joilla ei ole riittävästi resursseja ilmastotyöhön. Maakuntaliitoille on näin muodostumassa yhdeksi rooliksi näiden kuntien tukeminen ja yhteisenä resurssina toimiminen aluetasolla. Maakuntaliitoilla on omat vakiintuneet laajat ja monialaiset toimijaverkostot, jotka voivat osaltaan sitouttaa laaja-alaisesti maakunnan toimijoita ilmastotyöhön.

Myös Uudellamaalla maakunnan liiton ja ELY-keskuksen välinen yhteistyö on aktiivista ja toimivaa. Yhteistyötä tehdään myös laajemmin muiden

alueellisten toimijoiden kanssa. Tässäkin suhteessa olisi luontevaa, että myös maakunnan liittojen ilmastotyöhön suunnattaisiin selkeästi tukea ELY-keskusten ilmastoasiantuntijaverkoston tapaan.

Kuntien resurssit ilmastotyöhön vaihtelevat suuresti, ja niitä tulisi merkittävästi lisätä, ottaen huomioon myös ilmastolakiin kaavailtu velvoite kunnallisten ilmastosuunnitelmien laadintaan. Riittävä resursointi on edellytys myös sille, että suunnitelmassa isosti esiin nostetut HINKU-verkoston ja muiden edelläkävijäkuntien kunnianhimoiset ilmastotavoitteet kyetään jalkauttamaan päästövähennyksiä tuoviksi toimenpiteiksi. Resursoinnissa tulisi huomioida ilmastotyön pitkäjänteisyys ja sen vaatima asiantuntemus ja kuntakontekstin tuntemus, johon on vaikea vastata projektimuotoisella rahoituksella.

Parhaimmillaan hillintätoimet tuovat kunnille myös kustannussäästöjä ja muita hyötyjä, mutta päästötavoitteiden kiristyessä kustannustehokkaiden toimien löytäminen on yhä haastavampaa. Henkilöresurssien lisäksi olisi varmistettava, että kuntien taloustilanne sallii ilmastotavoitteisiin panostamisen myös jatkossa. Kustannusten keskeisyys kunnallisessa ilmastotoimia koskevassa päätöksenteossa tuodaan suunnitelmassa hyvin esiin.

Yhdyskuntarakenteen kehittymisen osalta liitto toteaa, että samalla kun eheällä rakenteella on liikenteen ja infran ratkaisujen kautta päästöjä vähentävä vaikutus, niin se myös säästää hiilinieluinä ja -varastoina toimivia kasvullisia alueita, mikä tukee myös luonnon monimuotoisuutta.

Uudenmaan liitto pitää tärkeänä linjausta Varmistetaan valtakunnallisesti kattavien ja yhtenäisten sekä loppukäyttäjille maksuttomien päästötyökalujen (kasvihuonekaasujen päästötietopalvelu ja päästöskenaariotyökalu) jatkuvuus, päivitys ja rahoitus. Kansalliseen päästöseurantaan tulisi kytkeä myös alueellinen hiilinieluintoiminta, avaamalla Luonnonvarakeskuksen aineistot julkiseen käyttöön ja syventämällä Luonnonvarakeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen välistä yhteistyötä.

Yksityiskohtana, sivulla 132 mainittu läpiajoliikenne ei Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämässä kaikki Suomen kunnat kattavassa HINKU-laskentamalliin pohjautuvassa päästöseurannassa enää rasita yksittäisten kuntien päästötasetta. Sen sijaan maatalouden päästöjen kohdentumista tuottajakuntaan on pidetty ongelmallisena maatalousvaltaisten kuntien päästötaseen näkökulmasta, tuotannon hyötyjen kohdentuessa huomattavasti laajemmalle alueelle. Kulutusperäisen laskennan tuominen nykyisen alueperusteisen laskennan rinnalle auttaa osaltaan näissä haasteissa.

Kulutuksen hiilijalanjälki

10a Kulutukseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

10b Kulutus - avovastaus

Uudenmaan liitto pitää hyvänä, että suunnitelmassa huomioidaan kattavasti kulutuksen päästövaikutus ja kuluttajien vaikuttava rooli ilmastotyön edistämässä. On huomattava, että liikenteen päästöt nousevat merkittävämmäksi segmentiksi myös kulutusperusteisten päästöjen puolella.

Julkiset hankinnat

11a Julkisiin hankintoihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

11b Julkiset hankinnat - avovastaus

Kunnat vastaavat merkittävästä osasta julkisen puolen hankintojen hiilijalanjäljestä. Tuemme suunnitelmassa sivulla 150 mainittujen tuoteryhmien hankintakriteerien pikaista kehitystyötä, etenkin rakentamiseen liittyen. Kannatamme, että hankintalainsäädännön tavoitteisiin sisällytettäisiin velvoite huomioida ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat (2 §:n 1 momentti).

Muut poikkisektorit

12a Muille poikkisektoreille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

12b Muut poikkisektorit - avovastaus

-

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

13a Toimenpideohjelman vaikuttavuus

Yhdyn toimenpideohjelmassa esitettyjen toimenpiteiden kokonaisuuteen

13b Toimenpideohjelma - avovastaus

-

13c Mitä lisätoimia ehdotatte tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi?

-

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

14 Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

Liitto näkee tärkeänä hahmottaa ja ennakoida ilmastotyön kokonaiskuvaa ja seurata ennakoitujen (ja vielä ennakoimattomien) vaikutusten kehittymistä, jotta ymmärrettäisiin paremmin havaittua kehitystä ja tunnistettaisiin ne alueet, joilla on perusteltua muuttaa tai tarkentaa linjauksia. Tämä edellyttää johdonmukaista tiedon keruuta linjausten toimeenpanosta sekä seurausten säännöllistä arviointia. Kiitämme asian esiin nostosta.

Muita huomioita

15 Muita huomioita

-

16 Voiko organisaationi osaltaan edistää ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamista?

Kyllä

Allekirjoittajista

Maakuntahallitus

- antaa alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa tarkoitetut lausunnot muiden viranomaisten sellaisista alueen kehittämisen kannalta merkittävistä suunnitelmista ja toimenpiteistä, jotka eivät sisälly maakuntaohjelmaan tai poikkeavat siitä merkittävästi
- antaa lausunnot asioista, jotka omaavat taloudellisesti tai periaatteellisesti olennaista merkitystä maakunnan kehittämisen tai maakunnan liiton toiminnan kannalta

Jakelu

Ympäristöministeriö
Uudenmaan liitto / Kirjaamo